آزمون حضوری
شماره پنج

رشته انسانی

خیلی سبز! آزمون
تجربی | ریاضی | انسانی

ویژه کنکور
۱۴۰۲

AKO
گروه مشاوره و برنامه ریزی آکو

مرورنامه آزمون آزمایشی خیلی سبز

نام درس	مباحث	از صفحه	تا صفحه	مؤلف	ویراستار
منطق	درس ۷ - صفحهٔ ۶۲ تا ۷۱	۲	۵	مجید پیرحسینلو	مهدی بادامه‌مه

درس ۷: احکام قضایا

دو قضیهٔ مقابل: دو قضیهٔ محصوره دارای موضوع و محمول یکسان

اما
- متفاوت در کمیّت (سور)
- متفاوت در کیفیت (رابطه)
- متفاوت در کمیّت و کیفیت

مثال

	(سور	موضوع	محمول	رابطه/ نسبت)	
۱	هر	انسان	محترم	است.	
	متفاوت	یکسان	یکسان	متفاوت	دو قضیهٔ متقابل
۲	بعضی	انسان(ها)	محترم	نیست.	

چهار نوع رابطه (دوبه‌دو) میان قضایای محصوره ← مربع تقابل
- تناقض
- تضاد
- تداخل
- ★ تداخل تحت تضاد (غیر الزامی)

۱- تناقض

تفاوت دو قضیه (با موضوع و محمول یکسان) در کمیّت (سور) و کیفیت (رابطه): دو قضیهٔ متناقض: هر کدام نقیض دیگری

مثال

۱	هر	گل (گلی)	زیبا	است.	
۲	بعضی	گل(ها)	زیبا	نیست/ نیستند.	

تناقض:
- موجبهٔ کلیه ⇔ سالبهٔ جزئیه
- سالبهٔ کلیه ⇔ موجبهٔ جزئیه

نحوهٔ تشخیص صدق و کذب دو قضیهٔ متناقض

- دو قضیهٔ متناقض هم‌زمان با هم صادق نیستند. (اصطلاحاً اجتماع آن دو محال است.)
  پس: صدق هر کدام ← کذب دیگری
- دو قضیهٔ متناقض هم‌زمان با هم کاذب نیستند. (اصطلاحاً ارتفاع آن دو محال است.)
  پس: کذب هر کدام ← صدق دیگری

صدق ⇄ کذب

مهم: اصل امتناع (محال‌بودن) اجتماع و ارتفاع دو نقیض [به اختصار: اصل امتناع تناقض]

مادر قضایا (در فلسفه بسیار کاربرد دارد.)

۲- تضاد

تفاوت دو قضیه (با موضوع و محمول یکسان) فقط در کیفیت: دو قضیهٔ متضاد

نکته

تضاد فقط میان دو قضیهٔ کلیه است.

تضاد { موجبهٔ کلیه ⇔ سالبه کلیه

مثال موجبهٔ کلیه: هر کتابی مفید است.
سالبهٔ کلیه: هیچ کتابی مفید نیست.
} **نکته**: هر / هیچ هر دو سور کلی هستند.

نحوهٔ تشخیص صدق و کذب دو قضیهٔ متضاد

- دو قضیهٔ متضاد هم‌زمان با هم صادق نیستند. (اصطلاحاً اجتماع آن دو محال است.)

پس: صدق هر کدام ← کذب دیگری

- دو قضیهٔ متضاد هم‌زمان می‌توانند با هم کاذب باشند. (اصطلاحاً ارتفاع آن دو جایز است)

پس: کذب هر کدام ← نامعلوم‌بودن صدق یا کذب دیگری

۳- تداخل

تفاوت دو قضیه (با موضوع و محمول یکسان) فقط در کمیت:

دو قضیهٔ متداخل [کیفیت یکسان]

تداخل { موجبهٔ کلیه ↔ موجبهٔ جزئیه
سالبهٔ کلیه ↔ سالبهٔ جزئیه

مثال موجبهٔ کلیه: هر کشوری پهناور است.
موجبهٔ جزئیه: بعضی کشورها پهناور هستند.
} متداخل

سالبه کلیه: هیچ متکبری متواضع نیست.
سالبه جزئیه: بعضی متکبرها متواضع نیستند.
} متداخل

نحوهٔ تشخیص صدق و کذب دو قضیهٔ متداخل

در صدق: صدق قضیهٔ کلیه ← صدق قضیهٔ جزئیه

صدق قضیهٔ جزئیه ← نامعلوم‌بودن صدق یا کذب قضیهٔ کلیه

در کذب: کذب قضیهٔ جزئیه ← کذب قضیهٔ کلیه

کذب قضیهٔ کلیه ← نامعلوم‌بودن صدق یا کذب قضیهٔ جزئیه

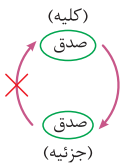

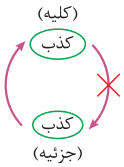

نکتهٔ مهم

نکته ۱ **مثال نقض**: نمونه‌ای که بتواند کلیتِ یک حکم کلی را از بین ببرد. یعنی نشان دهد یک قضیهٔ کلیه (موجبه یا سالبه) صادق نیست. مثلاً اگر کسی بگوید: هیچ زنی رانندگی بلد نیست (سالبهٔ کلیه) نشان‌دادن یک یا چند مورد از زنانی که رانندگان ماهری هستند برای این حکم کلی، آوردن مثال نقض است (و البته آن را نقض می‌کند و از کلیت و عمومیت می‌اندازد).

نکته ۲ **مغالطه استثنای قابل چشم پوشی**: هنگامی که فردی یک قضیهٔ کلیه را بیان می‌کند و برایش مثال نقض می‌آورند، ولی او با استثنانامیدن آن مثال نقض، هم‌چنان به کلیت قضیهٔ خود اصرار کند (حکم کلی را باطل نداند)، دچار مغالطهٔ استثناء قابل چشم‌پوشی شده است.

۴- تداخل تحت تضاد (بخش آبی ستاره‌دار در کتاب: غیرالزامی)

تفاوت دو قضیهٔ جزئیه (با موضوع و محمول یکسان) فقط در کیفیت: دو قضیه متداخل تحت تضاد

تداخل تحت تضاد { موجبهٔ جزئیه ⇔ سالبهٔ جزئیه

مثال موجبه جزئیه: بعضی داستان‌ها پندآموز هستند.
سالبه جزئیه: بعضی داستان‌ها پندآموز نیستند.
↕ تداخل تحت تضاد

نحوهٔ تشخیص صدق و کذب دو قضیهٔ متداخل تحت تضاد

کذب هر کدام ← صدق دیگری (دو قضیهٔ متداخل تحت تضاد همزمان کاذب نیستند.)

صدق هر کدام ← نامعلوم‌بودن صدق یا کذب دیگری (دو قضیهٔ متداخل تحت تضاد همزمان می‌توانند صادق باشند.)

مربع تقابل

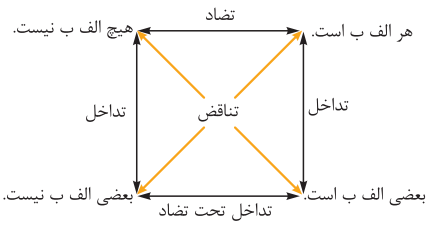

عکس مستوی

جابه‌جایی موضوع و محمول یک قضیه و تبدیل آن به قضیه‌ای دیگر (قضیهٔ اول: اصل / قضیهٔ دوم: عکس)

در صورت رعایت قواعد عکس مستوی (طبق جدول زیر)، اگر قضیه اصل صادق باشد، عکس آن هم صادق است.

اصل	موجبهٔ کلیه (هر الف ب است.)	عکس	موجبهٔ جزئیه (بعضی ب الف است.)
اصل	موجبهٔ جزئیه (بعضی الف ب است.)	عکس	موجبهٔ جزئیه (بعضی ب الف است.)
اصل	سالبهٔ کلیه (هیچ الف ب نیست.)	عکس	سالبهٔ کلیه (هیچ ب الف نیست.)
اصل	سالبهٔ جزئیه (بعضی الف ب نیست.)	عکس	عکس لازم‌الصدق ندارد. × عکسی که حتماً صادق باشد ندارد (در برخی موارد صادق و در برخی موارد کاذب است.)

مثال

اصل: هر مستبدی ستمگر است.	عکس: بعضی ستمگرها مستبدند.
اصل: بعضی بیماری‌ها مسری‌اند.	عکس: بعضی چیزهای مسری بیماری‌اند.
اصل: هیچ مؤمنی دروغگو نیست.	عکس: هیچ دروغگویی مؤمن نیست.
اصل: بعضی انسان‌ها نوجوان نیستند.	عکس لازم‌الصدق ندارد. عکس آن: بعضی نوجوان‌ها انسان نیستند، کاذب است.

مغالطهٔ ایهام انعکاس

عدم رعایت درست قاعدهٔ عکس مستوی در جابه‌جاکردن اجزای قضیه (طبق جدول بیان‌شده)

مثال اصل: هر انسانی ارزشمند است. ← عکس: هر چیز ارزشمند، انسان است. (عکس‌کردن موجبهٔ کلیه به موجبهٔ کلیه)

مثال اصل: بعضی انسان‌ها نویسنده نیستند. ← عکس: بعضی نویسندگان انسان نیستند. (فرض‌کردن عکس لازم‌الصدق برای سالبهٔ جزئیه)

نکته

گاهی مباحث مربع تقابل و عکس مستوی را در برخی تست‌ها (عمدتاً در آزمون‌های آزمایشی) با هم ترکیب می‌کنند و سؤال می‌دهند.

مثال متضاد متناقض قضیهٔ «بعضی الف ب است» چیست؟

پاسخ برای رسیدن به پاسخ به نحو برعکس باید به حل بپردازیم:

بعضی الف ب است $\xleftarrow{\text{متناقض}}$ هیچ الف ب نیست $\xleftarrow{\text{متضاد}}$ هر الف ب است.

مثال نقیض عکس متداخل قضیهٔ «بعضی الف ب نیست» چیست؟

پاسخ بعضی الف ب نیست $\xleftarrow{\text{متداخل}}$ هیچ الف ب نیست $\xleftarrow{\text{عکس}}$ هیچ ب الف نیست $\xleftarrow{\text{متناقض}}$ بعضی ب الف است.